

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет

Кафедра історії мистецтв

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана

з науково-педагогічної та навчальної роботи
Тарас ПШЕНИЧНИЙ

2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МИСТЕЦТВО ТА КУЛЬТУРА КИЇВСЬКОЇ РУСИ
для студентів

галузь знань **03 Гуманітарні науки**
спеціалізація **032 Історія та археологія**
освітній рівень **перший (бакалаврський)**
освітня програма **Краєзнавство, еккурсознавство та історико-культурний туризм**

вид дисципліни **вибіркова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: **Іваницька Лілія Василівна**, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії мистецтв.

Пролонговано: на 2021/2022 н.р. _____ » ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 2022/2023 н.р. _____ » ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробник: Іваницька Лілія Василівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії мистецтв

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри історії мистецтв

_____ Петро КОТЛЯРОВ

Протокол № 12 від « 07 » червня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від « 26 » 08 _____ 2021 року № 2

Голова науково-методичної комісії _____

Наталія ТЕРЕС

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування у студентів комплексу знань щодо динаміки та основних тенденцій розвитку мистецтва та напрямів культурної еволюції Київської Русі, а також зрозуміння процесу формування та розвитку мистецтва давньоруської держави як європейського мистецтва світового рівня.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* основні етапи історико-культурного розвитку мистецтва Київської Русі.
2. *Вміти* охарактеризувати основні терміни, поняття, художні стилі, особливості та характерні риси мистецтва Київської Русі.
3. *Володіти навичками* джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Навчальна дисципліна «Культура та мистецтво Київської Русі» передбачає ознайомлення студентів зі становленням та основними етапами розвитку давньоруського мистецтва. Під час лекційних занять, а також в ході самостійної роботи розглядаються витoki процесів, що впливатимуть на формування культурного та мистецького розвитку Київської Русі, висвітлюються особливості мистецьких досягнень княжої доби, формуються уявлення про жанрову структуру мистецтва та культури давньоруської доби. В межах дисципліни студенти опановують фундаментальні знання, що матимуть велике значення для професійної підготовки істориків мистецтва.

4. Завдання (навчальні цілі): полягають в ознайомленні студентів з предметом, особливостями джерельної бази, основними поняттями й науковими категоріями, які використовуються у процесі викладання дисципліни; з'ясуванні витоків культурного процесу Київської Русі; визначенні впливів запровадження християнства на розвиток культури та мистецтва Київської Русі; вмінні аналізувати тенденції розвитку, локальні особливості та характерні риси розвитку давньоруського образотворчого мистецтва та архітектури.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумко- вій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	<i>Знати</i> основні терміни, поняття, особливості, характерні риси, найважливіші пам'ятки архітектури та образотворчого мистецтва Київської Русі.	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Бліц-опитування</i>	10
1.2	<i>Знати</i> жанрову структуру мистецтва та культури давньоруської доби.	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Контрольна робота 1 (тест)</i>	10
1.3	<i>Знати</i> основні характерні риси професійного та народного мистецтва.	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Реферат 1</i>	10
2.1	<i>Вміти</i> охарактеризувати (визначити риси, які характерні й властиві) основні етапи становлення та розвитку історії давньоруського мистецтва та архітектури.	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Контрольна робота 2 (тест)</i>	10
2.2	<i>Вміти</i> критично аналізувати стилістичні особливості пам'яток мистецтва Київської	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Підсумкова контрольна</i>	20

	Русі.		<i>робота (залік)</i>	
3.1	<i>Підтримувати</i> наукову дискусію на тему художньої культури Київської Русі, ставити питання та формулювати відповіді.	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Усне опитування</i>	10
4.1	<i>Прийняти рішення</i> щодо вибору теми есе з історії мистецтва Київської Русі, кількості та характеру джерел.	<i>Самостійна робота</i>	<i>Есе</i>	15
4.2	<i>Розв'язати</i> поставлене наукове питання, використовуючи понятійно-термінологічний апарат та історіографічні досягнення історії мистецтва.	<i>Самостійна робота</i>	<i>Есе</i>	15

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін, які **не входять** до блоків спеціалізації)

Дисципліна запропонована у переліку на вільний вибір.

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Бліц-опитування: РН 1.1- 15 балів/6 балів,
2. Контрольна робота 1, (тест): РН 1.2 – 10 балів/6 балів.
3. Реферат РН 1.3 – 10 балів/8 балів
4. Контрольна робота 2 (тест): РН 2.1 – 10 балів/6 балів.
5. Есе 1: РН 4.1, 4.2 – 15 балів/8 балів.
6. Усне опитування під час лекцій ЗМ2: РН 3.1 – 20 балів/6 балів.
7. Підсумкова контрольна робота 2.2 – 20 балів/12 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – залік.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані за модульні контрольні роботи (у формі тестування); бали, отримані за виконання індивідуальних завдань; бали, які отримані за підсумкову контрольну роботу (за письмові розгорнуті відповіді).

Зразки тестових завдань для модульних контрольних робіт, перелік індивідуальних завдань, питання та завдання підсумкової контрольної роботи див. Навчально-методичний комплекс з даної дисципліни.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1 - 4, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 5 –12.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється під час семестрового оцінювання (контрольна робота, бліц-опитування, реферати) та підсумкового оцінювання (підсумкова контрольна робота (залік)).

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою (із них, семестрове оцінювання максимум 80 балів; підсумкове оцінювання (залік) – максимум 20 балів).

Змістовий модуль 1 <i>Культура та мистецтво Київської Русі дохристиянського періоду</i>			Змістовий модуль 2 <i>Культура та мистецтво Київської Русі великокняжого періоду</i>			Залік
35 залікових балів (максимум)			45 залікових балів (максимум)			
<i>Самостійна робота (виконання індивідуального завдання)</i>	<i>Лекція, блиц-опитування</i>	<i>Модульний контроль</i>	<i>Самостійна робота (виконання індивідуального завдання)</i>	<i>Лекція, блиц-опитування</i>	<i>Модульний контроль</i>	20 балів (максимум)
10 (максимум)	15 (максимум)	10 (максимум)	15 (максимум)	20 (максимум)	10 (максимум)	

САМОСТІЙНА РОБОТА

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у формі **блиц-опитування** на лекціях, оцінювання рефератів, модульних контрольних робіт.

На лекційних заняттях проводяться блиц-опитування (загалом 4 за семестр) щодо понять та визначень, які студент має засвоїти в процесі опанування програмного матеріалу курсу. Правильна відповідь на одне запитання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент під час одного блиц-опитування – 5.

Реферати студент подає викладачеві не пізніше ніж за два тижні до проведення модульного контролю з відповідного Змістового модулю, зокрема Реферат 1 (до 15 жовтня) і Реферат 2 (до 1 грудня). Критерії оцінки реферату:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 9-10 балів;
- обґрунтоване розкриття проблеми 7-8 балів;
- тема розкрита неповністю, обмежена джерельна база та обґрунтування 5-6 балів;
- реферат переважно компілятивного рівня 3-4 бали;
- розкритий лише один окремих аспект теми 1-2 бали.

Теми рефератів з кожного змістовного модулю викладач пропонує студентам на першому занятті відповідного модулю: ЗМ1 – початок вересня; ЗМ2 – початок листопада.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **модульні контрольні роботи** (МК), зокрема, Контрольна робота ЗМ1 (кінець жовтня) і Контрольна робота ЗМ2 (середина грудня).

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі. Тест містить 20 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 0,5 бала. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за МК – 10 балів. Студент, який не виконав вимоги по самостійній роботі, не допускається до складання МК, і даний модуль йому не зараховується.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

ПІДСУМКОВА КОНТРОЛЬНА РОБОТА (ЗАЛІК)

На передостанній лекції з дисципліни з усього обсягу пройденого і відведеного на самостійну роботу студентів матеріалу проводиться **підсумкова контрольна робота** (2 завдання). Студент повинен дати письмову розгорнуту відповідь.

Критерії оцінювання підсумкової контрольної роботи (від 1 до 20 балів за одне завдання)

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	19-20
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	16-18
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	13-15
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	10-12
Відповідь фрагментарна, відображені лише окремі аспекти проблеми	7-9
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі	4-6
Відповідь містить значні помилки елементарного рівня	1-3

Бали, які отримані студентом на підсумковій контрольній роботі, додаються до балів набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (модульні контрольні роботи, бліц-опитування, реферати).

Умовою допуску до підсумкової контрольної роботи (чи/або заліку) є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 40 балів (критично-розрахунковий мінімум). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт та виконання індивідуальних робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. **Рекомендований мінімум для допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) – 48 балів.**

При простому розрахунку отримаємо:

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота)/залік	Підсумкова оцінка
Мінімум	48	12	60
Максимум	80	20	100

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів. Студент, який набрав суму балів не менше встановленого мінімуму залікових балів (60) має право, за погодженням з викладачем, не виконувати підсумкову контрольну роботу. У випадку, коли студент має бажання збільшити кількість балів (але не більше ніж до 100) він складає залік.

Студенти, які не набрали протягом семестру менше 60 балів обов'язково складають залік.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	Семінари	Самостійна робота
Розділ 1. КУЛЬТУРА ТА МИСТЕЦТВО КИЇВСЬКОЇ РУСІ ДОХРИСТИЯНСЬКОГО ПЕРІОДУ				
1.	Вступ. Тема 1. Період антського та склавинського ранньодержавних об'єднань (V – кінець VII століття)	2		2
2.	Тема 2. Період племінних князівств та їх об'єднань (кінець VII – перша половина IX століття)	4		4
3.	Тема 3. Період ранньої Русі та інших князівств (друга половина IX – кінець X століття)	4		4
4.	Тема 4. Язичницькі осередки верхньої Наддністрянщини (X – перша половина XIII ст.)	2		2
5.	<i>Есе 1</i>	-	-	4
6.	<i>Контрольна робота з тем ЗМ1</i>	2	-	-
Розділ 2. КУЛЬТУРА ТА МИСТЕЦТВО КИЇВСЬКОЇ РУСІ ВЕЛИКОКНЯЖОГО ПЕРІОДУ				
7.	Тема 5. Містобудування за великокняжого періоду розвитку Київської Русі	2		4
8.	Тема 6. Культова дерев'яна архітектура. Дерев'яні житла, оборонні споруди	2		4
9.	Тема 7. Мурована архітектура великокняжого періоду	6		4
10.	Тема 8. Скульптура та архітектурний декор великокняжого періоду	2		4
11.	Тема 9. Монументальне малярство та іконопис	6		4
12.	Тема 10. Ілюстрування рукописної книги. Різьблення. Дерево. Кістка. Камінь	2		2
13.	Тема 11. Золотарство. Виготовлення художнього скла	4		4
14.	Тема 12. Розвиток ткацтва. Вишивка. Виготовлення одягу.	2		2
15.	<i>Есе 2</i>	-	-	4
16.	<i>Контрольна робота з тем ЗМ2</i>	2	-	-
	ВСЬОГО	42	0	48

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **42 год.**

Самостійна робота – **48 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Асєєв Ю. Джерела. Мистецтво Київської Русі. – К., 1980.
2. Історія української культури у п'яти томах. – К., 2001.
3. Історія українського мистецтва / гол. ред. М.П.Бажан. В 6 т-х. – Київ, 1968.
4. Історія українського мистецтва: у 5 т. / НАН України. ІМФЕ ім. М.Т. Рильського ; гол. ред. Г.Скрипник. – Київ, 2007. – Т. 1.
5. Логвин Г. Українське мистецтво X – XVII ст. – К., 1963.
6. Мистецтво Київської Русі. К., 2016.
7. Овсійчук В. Українське малярство X – XVIII століть. Проблеми кольору. – Львів, 1996.
8. Українське мистецтво Кривавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво: Навч. посібн.: У 3 ч. /Передмова проф. В.Скотного. — Ч.І. — Львів, 2003.
9. Українське мистецтво Кривавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво: Навч. посібн.: У 3 ч. /Передмова проф. С. Павлюка. Ч. 2. — Львів, 2004.
10. Чмихов М. Давня культура: Навчальний посібник. – К., 1994.

Додаткова:

1. Баран В. Давні слов'яни. – К., 1998.
2. Давня історія України. – К., 1994.
3. Залізняк Л. Нариси стародавньої історії України. – К., 1994.
4. Запаско Я. Пам'ятки книжкового мистецтва: Українська рукописна книга. – Львів, 1995.
5. Логвин Г. Софія Київська. Державний архітектурно-історичний заповідник. – К., 1971.
6. Логвин Г., Міляєва Л., Свенціцька В. Український середньовічний живопис. – К., 1976.
7. Лозко Г. Українське язичництво. – К., 1994.
8. Мацюк О. Замки і фортеці Західної України. – Львів, 1997.
9. Овсійчук В., Кривавич Д. Оповідь про ікону. – Львів, 2000..
10. Свенціцька В., Сидор О. Спадщина віків. – Львів, 1990.
11. Дмитро Степовик. Історія української ікони X-XX століть. – К., 2008.
12. Телегін Д. Вартові тисячоліть: Монументальна антропоморфна скульптура далеких епох. – К., 1991.